

درونمایه‌ها و ویژگی‌های ادبیات کودکان و نوجوانان

(بررسی چند مقوله در ادبیات کودکان و نوجوانان)

مترجم: بهاره بهداد

استاد راهنما: دکتر محمدتقی غیائی

استاد مشاور: دکتر محمد نیری‌وند، کارشناسی ارشد رشته

مترجمی زبان فرانسه دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و

تحقیقات، سال ۱۳۸۲، ۱۵۷ صفحه

تهیه و تلخیص: بهاره بهداد

پیش‌دبستانی یا نوشتن است. ادبیات به عنوان یک وسیله، کودک را به دنیای نوشتار وارد می‌کند. با خواندن کتاب برای کودک، به او می‌آموزیم که زبان نوشتار با گفتار فرق می‌کند. هم‌چنین، او با زبان شعر و زبان نثر آشنا می‌شود. از طرف دیگر، آشنایی کودک با زبان نوشتار، اولین پایه‌های شناخت ادبی را برای او به ارمغان می‌آورد.

فصل دوم به موضوعی بکر پرداخته است: «رؤیا در ادبیات کودک». ابتدا مفهوم این لغت، در چند فرهنگ بیان شده است. بعد از ارائه پیشینه کوتاهی راجع به رؤیا، نظریات فروید و یونگ مطرح شده است. نگارنده با ارائه خلاصه چند داستان، رؤیا را به عنوان عنصری سازنده،

در این پایان‌نامه، دوازده مقاله پژوهشی ترجمه شده است. تمام این مقالات از طریق اینترنت قابل دسترسی‌اند و از سایت دانشگاه لیل-۳ و سایت تخصصی ادبیات کودکان اروپا استخراج شده‌اند. موضوع مقالات انتخابی عبارتند از: ادبیات و کودکان پیش‌دبستانی، رؤیا، نوجوانی، عروسک، بازآفرینی آثار کلاسیک، معلولیت، نمایش شب در تصاویر کتاب‌های کودکان، دفتر خاطرات، مرگ، صدا، تبعیض جنسی، سیاست بین‌المللی.

در فصل اول، خلاصه‌ای از برنامه‌های جدید آموزشی در مراکز پیش‌دبستانی مطرح شده است. محور اصلی مقاله، در مورد آشنایی کودکان

کودکان بوده‌اند: لذا به ادبیات آن‌ها هم قدم گذاشته‌اند. نگارنده، مقاله خود را با بیان تاریخچه‌ای از حضور عروسک در زندگی کودکان آغاز کرده است. سپس با ارائه خلاصه‌ای از چند داستان، قابلیت‌ها و نقش عروسک را مشخص کرده است. عروسک می‌تواند نقش یک دوست را برای شخصیت داستان ایفا کند و یا حتی خود، راوی داستان باشد.

در فصل پنجم، نحوه بازآفرینی قصه زیبای خفته که از آثار کلاسیک ادبیات کودک محسوب می‌شود، مطرح شده است. نویسندگان عصر حاضر، با الهام گرفتن از آثار کلاسیک، داستان‌های جدیدی خلق کرده‌اند. در این راستا، عناصری از داستان اصلی حفظ می‌شود و عناصری تغییر می‌یابد. گروهی ضمن نگهداری فضا و سبک داستان، آن‌ها را بازنویسی می‌کنند و گروهی دیگر قصه‌ها را به سمت داستان‌های نو و انواع پلیسی یا فانتزی سوق می‌دهند.

«سیمای کودک معلول در ادبیات کودک»، موضوع مقاله ششم است. سخن گفتن از معلولیت در ادبیات کودک، آموزشی پر بار به همراه می‌آورد. مطرح کردن مشکلات این کودکان در اجتماع، رنج منزوی شدن و فقدان رابطه‌ای نزدیک به علت معلولیت‌شان، پیامی در دل خود دارد: همه ما با یکدیگر تفاوت داریم، ولی آن‌چه باید به آن توجه کنیم، نقاط قوت هر یک از ماست.

فصل هفتم به «نمایش شب در کتاب‌های تصویری کودکان» پرداخته است. هراس‌های شبانه، یکی از مشکلات کودکان است. قصه شب با مضمون و تصاویر خاص، می‌تواند مرهمی بر این هراس‌ها باشد. این قصه‌ها ترس را به بازی و تصاویر رنگارنگ و خوشایند تبدیل می‌کنند و شب

انعکاسی از آرزو و واسطه میان دنیای واقعیت و خیال معرفی کرده است. نویسندگان این داستان‌ها، با استفاده از رؤیا جنبه‌ای ماورایی به داستان‌های خود داده‌اند که خیال خواننده را به پرواز وامی‌دارد و لذتی هم برای او به همراه می‌آورد.

در فصل سوم، به نقش ادبیات در تکوین هویت نوجوان پرداخته شده است. در تعریف نوجوانی، می‌توان گفت که دوره انتقال است و هر شخص به دنبال خود می‌گردد و می‌آموزد که خود را

● در تعریف نوجوانی، می‌توان گفت که دوره انتقال است و هر شخص به دنبال خود می‌گردد و می‌آموزد که خود را بشناسد و تمام توان او به سمت ساختن هویت خویش معطوف می‌گردد

بشناسد و تمام توان او به سمت ساختن هویت خویش معطوف می‌گردد. بنابراین، اولین مطالعات او می‌تواند در پایه‌ریزی و شکل‌گیری هویت او نقش به‌سزایی داشته باشد. نوجوان با همانندسازی در قالب شخصیت‌های داستان، به درک بهتر وجود خود نائل می‌شود. هم‌چنین، این همانندسازی باعث تخلیه قسمت اعظم هیجان‌های او می‌شود. او به این سطح از درک می‌رسد که نگرانی‌های درون‌اش، مقتضای سن است و با این دیدگاه، از اثرات سوء و احساسی آن‌ها فاصله می‌گیرد.

در فصل چهارم، جایگاه عروسک در ادبیات کودک بیان شده است. از دیرباز عروسک‌ها در کنار

● هراس‌های شبانه یکی از مشکلات کودکان است. قصه شب با مضمون و تصاویر خاص، می‌تواند مرهمی بر این هراس‌ها باشد. این قصه‌ها ترس را به بازی و تصاویر رنگارنگ و خوشایند تبدیل می‌کنند و شب را برای کودک، جادویی و خیال‌انگیز جلوه می‌دهند

به نوبه خود، حامل پیامی برای ما است.

کتاب‌های تصویری هم می‌توانند قربانی تبعیض جنسی باشند. در مقاله یازدهم، نتایج یک بررسی وسیع بیان شده است. توجه به کلیشه‌های جنسی در تصاویر این کتاب‌ها، موضوع تحقیق بوده است.

در مقاله دوازدهم، سیاست بین‌المللی در داستان‌های نوجوانان بررسی شده است. نگارنده با بررسی هفت کتاب به شرح فضای داستان‌ها، تأثیر قهرمان داستان بر نوجوان و تأثیر این نوع داستان‌ها بر رشد بینش تاریخی و بینش سیاسی نوجوان پرداخته است.

مترجم در بخش پایانی، عنوان منابع فارسی را که با موضوع هر مقاله همخوانی دارند، ذکر کرده است.

را برای کودک، جادویی و خیال‌انگیز جلوه می‌دهند.

دفتر خاطرات، موضوع مقاله فصل هشتم است. این دفتر جایگاهی خصوصی و پراز رازهای درونی است. شخصیت نوجوان داستان‌ها، برای بیان افکار محرمانه خود که او را به ستوه آورده، از دفتر خاطرات استفاده می‌کند. در این مقاله، اشکال مختلف و شرایط نوشتن خاطرات بیان شده است. با تحلیل داستان‌های ذکر شده در مقاله، درمی‌یابیم که دفتر خاطرات چیزی بیشتر از یک وسیله برای بیان احساسات است. این دفتر کوچک با همراهی نوجوان در مرحله سخت زندگی‌اش، عامل شکل‌گیری او می‌شود. استفاده از دفتر خاطرات در داستان‌ها، برای حل مشکل نوجوان سودمند است.

طرح مسئله مرگ در کتاب‌های کودکان دشوار است. نگارنده در مقاله نهم، کوشیده است با بررسی داستان‌هایی که به این مسئله پرداخته‌اند، به این اصل برسد که نمی‌توان حقایق زندگی را از کودکان پوشیده نگه داشت. البته باید توجه داشت که طرح این مسئله، بیان خاصی می‌طلبد تا کودک آزار نبیند. «صدا» موضوعی است که در کتاب‌های کودکان به ندرت به چشم می‌خورد. در مقاله دهم، چند نمونه از کتاب‌هایی که به این موضوع اختصاص یافته، مطرح شده است. از نظر نگارنده، ناشرین آثار کودک، بیشتر به جنبه ناراحت‌کننده و زیان‌بار صدا توجه داشته‌اند. در حالی که صدا سرچشمه زندگی و تمام زندگی ما را پر کرده است. هر صدایی